॥श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ॐ॥

अथ श्रीसुमध्वविजयः

कान्ताय कल्याणगुणैकधाम्ने नवद्युनाथप्रतिमप्रभाय।
नारायणायाखिलकारणाय श्रीप्राणनाथाय नमस्करोमि॥ ॥ १॥
अनाकुलं गोकुलमुल्ललास यत्पालितं नित्यमनाविलात्म।
तस्मै नमो नीरदनीलभासे कृष्णाय कृष्णारमणप्रियाय॥ ॥ २॥
अपि त्रिलोक्या बहिरुल्लसन्ती तमो हरंती मुहुरान्तरं च।
दिश्यात् दृशं नो विशदां जयन्ती मध्वस्य कीर्तिर्दिननाथदीप्तिम्॥ ३॥
तमोनुदानन्दमवापलोकस्तत्त्वप्रदीपाकृतिगोगणेन।
यदास्यशीतांशुभुवा गुरूंस्तान्स्त्रिविक्रमार्यान् प्रणमामि वर्यान्॥४॥
मुकुन्दभक्त्यै गुरुभक्तिजायै सतां प्रसत्त्यै च निरन्तरायै।
गरीयसीं विश्वगुरोर्विशुद्धां वक्ष्यामि वायोरवतारलीलाम्॥५॥
तां मन्त्रवर्णैरनुवर्णनीयां शर्वेन्द्रपूर्वैरपि वक्तुकामे।
संक्षिप्तवाक्ये मयि मन्दबुद्धौ सन्तो गुणाढ्या करुणां क्रियासुः॥६॥
उच्चावचा येन समस्तचेष्टा किं तत्र चित्रं चरितं निवेद्यम्
किन्तूत्तमश्लोकशिखामणीनां मनोविशुद्ध्यै चरितानुवादः॥७॥
मालाकृतस्तच्चरिताख्यरत्नैरसूक्ष्मदृष्टेस्सकुतूहलस्य।
पूर्वापरीकारमथापरं वा क्षाम्यन्तु मे हन्त मुहुर्महान्तः॥८॥
श्रीवल्लभाज्ञां ससुरेन्द्रयाच्ञां सम्भाव्य सम्भाव्यतमां त्रिलोक्याम्।
प्राणेश्वरः प्राणिगणप्रणेता गुरुः सतां केसरिणो गृहेभूत्॥९॥
ये ये गुणा नाम जगत्प्रसिद्धा यं तेषु तेषु स्म निदर्शयन्ति।
साक्षान्महाभागवतप्रबर्हं श्रीमन्तमेनं हनुमन्तमाहुः॥१०
कर्माणि कुर्वन् परमाद्भुतानि सभासु दैवीषु सभाजितानि।
सुग्रीवमित्रं स जगत्पवित्रं रमापतिं रामतनुं ददर्श॥११॥
पादारविन्दप्रणतो हरीन्द्रस्तदा महाभक्तिभराभिनुन्नः।
अग्राहि पद्मोदरसुन्दराभ्यां दोर्भ्यां पुराणेन स पूरुषेण॥१२॥
अदार्यसालावलिदारणेन व्यापादितेन्द्रप्रभवेन तेन।
प्राद्योतनिप्रीतिकृता निकामं मधुद्विषा संदिदिशे स वीरः॥१३॥
कर्णान्तमानीय गुणग्रहीत्रा रामेण मुक्तो रणकोविदेन।

स्फुरन्नसौ वैरिभयङ्करोऽभूत् सत्पक्षपाती प्रदरो यथाऽग्र्यः॥ १४॥

गोभिस्समानन्दितरूपसीतः स्ववह्निनिर्दग्धपलाशिराशिः।

अहो हनूमन्नववारिदोऽसौ तीर्णांबुधिर्विष्णुपदे ननाम॥ १५॥

अपक्षपाती पुरुषस्त्रिलोक्यां अभोगभोक्ता पतगाधिराजम्।

विश्वंभरं बिभ्रदसौ जिगाय त्वरापराक्रान्तिषु चित्रमेतत्॥ १६॥

निबध्य सेतुं रघुवंशकेतुभ्रूभंगसंभ्रान्तपयोब्धिमध्ये।

मुष्टिप्रहारं दशकाय सीतासन्तर्जनाग्र्योत्तरमेषकोऽदात्॥ १७॥

जाज्वल्यमानोज्ज्वलराघवाग्नौ चक्रे स सुग्रीवसुयायजूके।

आध्वर्यवं युद्धमखे प्रतिप्रस्थात्रा सुमित्रातनयेन साकम्॥ १८॥

रामार्चने यो नयतः प्रसूनं द्वाभ्यां कराभ्यामभवत्प्रयत्नः।

एकेन दोष्णा नयतो गिरीन्द्रं सञ्जीवनाद्याश्रयमस्य नाभूत्॥ १९॥

स दारितारिं परमं पुमांसं समन्वयासीन्नरदेवपुत्र्या।

वन्हिप्रवेशाधिगतात्मशुध्या विराजितं काञ्चनमालयैव॥ २०॥

श्यामं स्मितास्यं पृथुदीर्घहस्तं सरोजनेत्रं गजराजयात्रम्।

वपुर्जगन्मङ्गलमेष दृग्भ्यां चिरादयोध्याधिपतेः शिषेवे॥ २१॥

राज्याभिषेकेऽवसितेऽत्र सीता प्रेष्ठायनस्तां भजतां दिशेति।

रामस्यवाण्यामणिमञ्जुमालाव्याजेनदीर्घां करुणां बबन्ध॥ २२॥

हृदोरुसौहार्द्रभृताधिमौलिन्यस्तेन हस्तेन दयार्द्रदृष्ट्या।

सेवाप्रसन्नोऽमृतकल्पवाचा दिदेश देवः सहभोगमस्मै॥ २३॥

प्रेष्ठो न रामस्य बभूव तस्मान्न रामराज्येऽसुलभं च किञ्चित्।

तत्पादसेवारतिरेष नैच्छत्तथापि भोगान्ननु सा विरक्तिः॥ २४॥

नमो नमो राम नमो नमस्ते नमो नमो नाथ नमो नमस्ते।

पुनः पुनस्ते चरणारविन्दं नमामि नाथेति नमन् स रेमे॥ २५॥

किं वर्णयामः परमं प्रसादं सीतापतेस्तत्र हरिप्रबर्हे।

मुञ्चन्महीं नित्यनिषेवणार्थं स्वात्मानमेवैष ददौ यदस्मै॥ २६॥

स्वानन्दहेतौ भजतां जनानां मग्नः सदा रामकथासुधायाम्।

असाविदानीं च निषेवमणो रामम् पतिं किम्पुरुषे किलास्ते॥ २७॥

तस्यैव वायोरवतारमेनं सन्तो द्वितीयं प्रवदन्ति भीमम्।

स्पृष्टैव यं प्रीतिमताऽनिलेन नरेन्द्रकान्ता सुषुवेत्र कुन्ती॥ २८॥

इन्द्रायुधं हीन्द्रकराभिनुन्नं चिच्छेद पक्षान् क्षितिधारिणां प्राक्।
बिभेद भूभृद्वपुरङ्गसङ्गात् चित्रं स पन्नो जननीकराग्रात्॥ २९॥
पुरे कुमारानलसान्विहारान्निरीक्ष्य सर्वानपि मन्दलीलः।
कैशोरलीलां हतसिंहसङ्घां वने प्रवृत्तां स्मरति स्म सूक्तः॥ ३०॥
भुक्तं च जीर्णं परिपन्थिदत्तं विषं विषण्णो वृशभृद्गणोऽतः।
प्रमाणकोटेः स हि हेलयाऽगान्नेदं जगज्जीवनदेऽत्र चित्रम्॥ ३१॥
दग्ध्वा पुरं योगबलात्स निर्यन्धर्मानिव स्वान् सहजान्दधानः।
अदारिभावेन जगत्सु पूज्यो योगीव नारायणमाससाद॥ ३२॥
समर्प्य कृत्यानि कृती कृतानि व्यासाय भूम्ने सुकृतानि तावत्।
करिष्यमाणानि च तस्य पूजां सङ्कल्पयामास स शुद्धबुद्धिः॥ ३३॥
विष्णोः पदश्रिद्धकसन्निरासी क्षिप्तान्यपक्षिप्रकरः सुपक्षः।
ससोदरोऽथादित राजहंसः स राजहंसीमिव राजकन्याम्॥ ३४॥
इन्दीवरश्रीजयिसुन्दराभं स्मेराननेन्दुं दयितं मुकुन्दम्।
स्वमातुलेयं कमलायताक्षं समभ्यनन्दत्सुचिराय भीमः॥ ३५॥
महागदं चण्डरणं पृथिव्यां बार्हद्रथं मङ्क्षु निरस्य वीरः।
राजानमत्युज्ज्वलराजसूयं चकार गोविन्दसुरेन्द्रजाभ्याम्॥ ३६॥
दुःशासनेनाकुलितान् प्रियायाः सूक्ष्मानरालानसितांश्च केशान्।
जिघांसया वैरिजनस्य तीक्ष्णः स कृष्णसर्पानिव सञ्चिकाय॥ ३७॥
जाज्वल्यमानस्य वने वनेऽलं दिधक्षतः पार्थिवसार्थमुग्रम्।
सत्वानि पुंसां भयदानि नाशं वृकोदराग्नेर्गुरुतेजसाऽऽपुः। ३८॥
भोगाधिकाभोगवतोऽरुणाक्षानितस्ततः सञ्चलतो धरेन्द्रे।
बहून्द्विजिह्वान्मणिमत्पुरोगानसौकटून् क्रोधवशाञ्जघान॥ ३९॥
अथैष वेषान्तरभस्मलीनः क्रमेण वायुप्रभवः सुतेजाः।
रुद्धाखिलाशं मुखरं प्रचण्डं भस्मीचकाराखिलकीचकौघम्॥ ४०॥
स कृष्णवर्त्मा विजयेन युक्तो मुहुर्महाहेतिधरोऽप्रधृश्यः।
भीष्मद्विजाद्यैरतिभीषणाभं विपक्षकक्षं क्षपयन् विरेजे॥ ४१॥
तरस्विनः प्रोचलितानधीरान्निर्दग्धपक्षानतितीक्ष्णकोपान्।
स धार्तराष्ट्रान् बहुहेतिलीलो विनाश्य विश्वान् परया श्रियाऽऽभात्॥ ४२॥
कृष्णांघ्रिपङ्केरुहभृङ्गराजः कृष्णामुखांभोरुहहंसराजः।

प्रजासरोजावलिरश्मिराजः ससोदरोऽराजत वीरराजः ॥४३॥

पौत्रे पवित्राह्वयजामिपौत्रे धरां निधायासुरधीषु तापम्।

कीर्तिं त्रिलोक्यां हृदये मुकुन्दं भेजे पदं स्वं सहजैः स भीमः॥४४॥

विष्णोः पदान्तं भजतानिलेन घोरप्रघातैरिरितिनाशितास्ते।

रसोज्झिताश्चञ्चलवृत्तयोऽलं शोभां न भेजुः सुरवैरिमेघाः॥४५॥

एतत्प्रतीपं किल कर्तुकामा नष्टौजसः सङ्कटमेवमाप्य।

मुकुन्दवैगुण्यकथां स्वयोग्यां काले कलावाकलयन्त तेऽलम्॥४६॥

यो भूरिवैरो मणिमान्मृतः प्राग्वाग्मी बुभूषुः परितोषितेशः।

स सङ्कराख्योङ्कितलेषु जज्ञे स्पृधाऽपरेऽप्यासुरिहासुरेन्द्राः॥४७॥

सान्नाय्यमव्यक्तहृदाखुभुग्वा श्वा वा पुरोडाशमसारकामः।

मणिस्रजं वा प्लवगोऽव्यवस्थो जग्राह वेदादिकमेष पापः॥४८॥

जनो नमेन्नापरथेति मत्वा शठश्चतुर्थाश्रममेष भेजे।

पद्माकरं वा कलुषीचिकीर्षुः सुदुर्दमो दुष्टगजो विषुद्धम्॥४९॥

अवैदिकं माध्यमिकं निरस्तं निरीक्ष्य तत्पक्षसुपक्षपाती।

तमेव पक्षं प्रतिपादुकोऽसौ न्यरूरुपन्मार्गमिहानुरूपम्॥५०॥

असत्पदेऽसन् सदसद्विविक्तं मायाख्यया संवृतिमभ्यधत्त।

ब्रह्माप्यखण्डं बत शून्यसिद्ध्यै प्रच्छन्नबौद्धोऽयमतः प्रसिद्धः॥५१॥

यद्ब्रह्मसूत्रोत्करभास्करं च प्रकाशयन्तं सकलं स्वगोभिः।

अचूचुरद्वेदसमूहवाहं ततो महातस्करमेनमाहुः॥५२॥

स्वसूत्रजातस्य विरुद्धभाषी तद्भाष्यकारोऽहमितिब्रुवन् यः।

तं तत्क्षणाद्यो न दिधक्षति स्म स व्यासरूपो भगवान् क्षमाब्धिः॥५३॥

निगमसन्मणिदीपगणोऽभवत्तदुरुवाग्गणपङ्कनिगूढभाः।

अविदुषामिति संकरताकरः स किल संकर इत्यभिशुश्रुवे॥५४॥

विश्वं मिथ्या विभुरगुणवानात्मनां नास्ति भेदो।

दैत्या इत्थं व्यदधत गिरां दिक्षु भूयः प्रसिद्धिम्॥

आनन्दाद्यैर्गुरुगुणगणैः पूरितोवासुदेवो।

मन्दं मन्दं मनसि च सतां हन्त नूनं तिरोऽभूत्॥५५॥

॥ इति श्रीमत्कविकुलतिलक-त्रिविक्रमपण्डिताचार्यसुत-श्रीमन्नारायणपण्डिताचार्यविरचिते श्रीमत्सुमध्वविजये महाकाव्ये आनन्दाङ्के प्रथमः सर्गः॥